

Stort barn – stor glæde

Der bliver adopteret flere større børn til Danmark end tidligere. Heldigvis – mener Anna Maria Poulsen. Hun har selv adopteret tre større børn fra Bulgarien. Der er særlige udfordringer med de store børn, men også særlige glæder.

Af Heidi Vesterberg, journalist

Skal et barn på 6 år starte i børnehave eller i skole? Hvordan lærer man bedst barnet dansk, når det har et sprog i forvejen, og bør man tage fuld barselsorlov, selvom barnet er 8 år?

Det er nogle af de typiske spørgsmål, Anna Maria Poulsen fik. Gennem 20 år var hun rådgiver for Adoption & Samfund og vejledte om adoption af større børn. Hun er også selv mor til tre børn, der kom til Danmark i en alder af 3½, 5 og 2½ år.

Det første svar på spørgsmålene er næsten altid det samme.

”Det afhænger meget af barnet og dets historie. Vi kan have så mange forestillinger om, hvordan det hele skal være, før barnet kommer, men virkeligheden er ofte en helt anden. Det handler om at lære barnet at kende og se, hvor barnet er i sin udvikling for at finde ud af, hvordan vi bedst muligt hjælper det enkelte barn,” siger Anna Maria Poulsen, der er uddannet sygeplejerske og mor til tre børn adopteret fra Bulgarien.

I dag er cirka hver tredje barn ældre end tre år, når det bliver adopteret til Danmark. Med den nye godkendelsesramme, hvor kommende adoptanter bliver godkendt til at adoptere et barn på 0-48 måneder mod før 0-36 måneder, forventer man, at antallet af større børn vil stige. Et adoptivbarn har to aldre siger man – den fysiske og den udviklingsmæssige. Det gælder i særlig grad for et større barn, fortæller Anna Maria Poulsen. Det er over 20 år siden, hun og hendes mand hentede deres ældste søn hjem fra Bulgarien til Danmark. Dengang var han 3,5 år gammel på papiret, men ikke i sin udvikling. Han var underernæret, havde ikke ret meget sprog og vidste ikke, hvordan man holder om et andet menneske eller sidder på skødet af andre.

”Vi måtte bøje hans ben og flytte på hans arme for at vise ham det. Da han først havde lært det, sagde han hele tiden ”Hold fast, hold fast”. Han ville ikke give slip. Det er nok den største udfordring med børn i den alder. Vi ved ikke, hvordan barnet har haft det i de første år, hvor påvirket det er af svigt, eller hvor mange huller der er i barnets udvikling. Og det kan tage meget lang tid at finde ud af det, og hvordan man kan give barnet den rigtige hjælp.”

Kommunikation fra starten

Det var egentlig tilfældigt, at parret kom til at adoptere større børn. De stod på venteliste uden et specifikt land og sagde ja tak til den dengang toårige dreng fra Bulgarien, som de fik i forslag. Senere tog de også imod hans to søskende og har dermed fået tre meget forskellige børn med helt forskellige historier og udfordringer. I dag kan Anna Maria Poulsen kun anbefale andre at adoptere store børn.

"Mange tror, det er særligt vanskeligt at få store børn, men for os har det været fantastisk og det helt rigtige. Selv om I ikke taler samme sprog, kan børnene fortælle dig så meget på deres egen måde. Det er sjovt og spændende at prøve på at forstå, hvad det er, barnet prøver at sige. Alle børn er en gave, men den form for kommunikation, du kan have med de store børn er fantastisk. Det ville jeg ikke have undværet," siger Anna Maria Poulsen, der selv er fra Færøerne.

I starten var den ældste for eksempel panisk angst for at sove. Han ville have sko, hue og overtøj på og tog alt sit legetøj med i seng.

"Han skulle sikre sig, at det ikke forsvandt, og det var så dejligt at se de glade øjne, når han vågnede og opdagede, at det hele var der endnu. Den form for tidlig kommunikation har vi været meget glade for," fortæller hun.

Mange forestiller sig, at det er nemmere at skabe tilknytning til en baby end til et barn på fire eller fem år. Det er ikke nødvendigvis sværere at skabe tilknytning til et stort barn, men det kræver et meget tydeligt og bevidst arbejde, mener Anna Maria Poulsen. Familien har sovet i samme store væg til væg seng, indtil børnene ikke gad længere, for at skabe tryghed og tilknytning, og de har gjort sig umage med at sætte ord på båndet mellem forældre og barn.

"Ingen af vores børn har haft tilknytningsbesvær, men du kan ikke sende et stort barn ind til naboen og tro, at det kommer hjem af sig selv. Mens de var små, fortalte jeg dem tusind gange om dagen, at jeg var deres mor. 'Du er min. Det er os, der hører sammen. Jeg giver ikke slip.' Men jeg synes ikke, det har været svært. Tværtimod. Det er et fantastisk dejligt arbejde, og vi kommer til at arbejde med tilknytningen resten af livet. Det handler om at skabe den grundlæggende tillid, der gør, at børnene også som voksne kommer til dig, når de har fejlet."

Stil ikke for store krav

Den sværeste opgave i forhold til de store børn er at huske, at børnene kan være små indeni, selv om de er store udenpå. Et adoptivbarn på fem år har lige så meget brug for berøring som en baby, og de har også meget at lære. Da Anna Maria Poulsens næstældste søn kom til Danmark som femårig, kendte han ikke forskel på koldt eller varmt og holdt om en kniv i den skarpe ende. Til gengæld var han dygtig til at lægge sit tøj nydeligt sammen og rydde op på sit værelse.

"De store børn har ofte været barn i en flok på et børnehjem, og der er ikke noget alders- og udviklingssystem i det, de har lært. På nogle områder kan de være meget dygtige, og på andre områder er de langt tilbage i udviklingen. Et større barn kommer hurtigere i skole eller institution og skal fungere sammen med andre børn, men er måske slet ikke på niveau med deres jævnaldrende. Det betyder meget ofte, at skolen og omgivelserne kommer til at stille alt for høje krav til børnene eller prøver at pace dem frem. Man skal kravle, før man kan køre på motorcykel, som jeg plejer at sige. Det er vigtigt at give børnene den tid, de har brug for. De har så meget, de skal nå at lære," siger Anna Maria Poulsen.

Derfor er det vigtigt, at forældre til store børn bruger lang tid på at finde den rigtige institution eller skole til barnet. I dag har læger, lærere og pædagoger mere adgang til information og viden om adopterede børn end tidligere, men det er stadig vigtigt at være omhyggeligt med valg af institution. I ventetiden besøgte Anna Maria sammen med sin mand mange børnehaver, før de

endelig fandt den, som alle børnene har gået i. De to drenge startede efter seks måneder, mens den yngste havde brug for at være hjemme et års tid.

”Den børnehave var helt særlig. De så det som en spændende udfordring og var oprigtigt interesserede. Det betød, at vi kunne være trygge ved at overlade ham til andre, og han lærte så meget af at være i børnehave. Da han startede i skole, fik jeg lov til at blive i klassen en halv time eller 5 minutter indtil han ikke havde brug for det mere. Det, tror jeg, har stor betydning.”

Alt er sprog

Det er også meget forskelligt, hvordan store børn udvikler sig sprogligt. Nogle har et sprog og slår hurtigt over i et andet. Andre har sværere ved det. Det afhænger igen helt af barnets historie. Hvis ingen har talt med barnet, har de ikke lært at bruge tungen rigtigt, og så kan det være svært at lære et sprog. Da Anna Maria Poulsen og hendes mand hentede deres næstældste søn, havde han stort set ikke noget sprog. Han talte et børnehjemssprog, som ikke kunne kategoriseres til en alder, og ikke engang tolken forstod det. Det danske sprog kom til gengæld meget hurtigt.

”Det handler om at koble noget fysisk sammen med ordene. Når vi vaskede op, talte vi om koppen, der var gul. Vi talte om at åbne skabet, lukke skabet og stille glas på plads. Hold op, hvor vi snakkede dengang. Vi satte ord på alt, hvad vi gjorde, og alt, hvad vi så. Vi satte os ikke ned for at lære 20 ord hver dag. Vi foretog en handling og satte ordene på.”

Igen kan alderen gøre det svært for omverdenen at se, hvor barnet er og have tålmodighed. De fleste forventer, at en femårig kan tale dansk. De forventer også, at en femårig ved, hvordan man opfører sig. At man ikke tager ting op fra fremmede menneskers tasker eller råber højt på gaden.

”Man skal hele tiden forklare, at barnet ikke har lært det hele endnu. Samtidig skal man ikke altid give barnet adoptionshatten på ved at sige: ”Det er fordi, hun er adopteret ...” De behøver ikke altid have det stempel på sig. De mennesker, der skal hjælpe dem, skal selvfølgelig kende deres baggrund, men ekspedienten i supermarkedet behøver ikke vide det. De behøver ikke blive mindet om det hele tiden. De skal føle, at de er gode nok, som de er. Jeg elsker, at mine børn er adopterede og er så stolt af dem alle tre. De er rummelige, varme og glade. De er meget sociale og afholdte. De har fået alle de gode egenskaber, som jeg ønskede, de skulle have. De har fået en svær start på livet som forsømte børn, og når man ved, hvor store konsekvenser det kan have, så kan de være meget stolte af sig selv.

Et livslangt studie

I dag er de tre børn godt på vej gennem teenagetiden, og den ældste er flyttet hjemmefra. Der har været svære perioder og udfordringer, og det ville også være mærkelig andet, mener Anna Maria Poulsen.

”Mange forventer at adoptivbørn kan og skal det samme som alle andre danske børn. Vi taler om forsømte og forladte børn, der har været på børnehjem de første år af deres liv. Hvem ville ikke blive påvirket af det?” siger hun.

”Man tager ikke skade af at blive adopteret, men man tager skade af at blive forsømt. Det synes jeg, adoptivforældre skal være meget bevidste om. Det er forsømte børn, og vores opgave er at hjælpe dem bedst muligt videre. Jeg skal hele tiden lære og dygtiggøre mig for at være en god mor til mine børn. Jeg plejer at sige, at det er den største eksamen i mit liv, og jeg synes, vi har bestået. Men det er et studie, der varer hele livet.”

Faktaboks:

- Udnyt ventetiden: Læs om børn og motorik, om forsømte børn og plejebørn, der også er forsømte børn.
- Tag hjemlandets kultur og traditioner med hjem. Fyld hjemmet med dufte, musik og mad, som barnet kender og integrer det i familien.
- Lær sproget. Det er ikke sikkert, barnet har et sprog, men de mest almindelige gloser kan være en stor hjælp.
- Nogle børn har aldrig været i hænder. Find babyen i det store barn og giv den omsorg. Husk: Nogle børn skal lære at græde, når de slår sig.
- Lær dit barn at kende. Det er et menneske, du møder. Giv dig tid til at fornemme barnets behov, så du kan støtte bedst muligt. Vær parat til at justere holdninger eller forestillinger om, hvordan familien skal fungere. Det er ofte dig selv, du skal ændre, ikke barnet.
- Vær opmærksom på barnets udviklingsmæssige alder. Stil ikke for store krav. Dit barn kan ikke det samme som jævnaldrende og følger ikke altid den lige vej.
- Sprog: Nogle børn skifter hurtigt fra det ene sprog til det andet. Sæt ord på alt, hvad I gør. Syng og læs med barnet.
- Vælg daginstitution eller skole med omhu. Tag på besøg, lyt til andres erfaringer og spørg ind til viden eller erfaringer om store adoptivbørn. Skab et godt samarbejde fra starten.
- Informer omgivelserne om adopterede børns udviklings. Forsyn skoler, naboer og omgangskreds med foldere, pjecer osv.
- Store børn forstår meget. Beskyt barnet mod andres samtaler, holdninger og meninger.
- Adoptivbørn er svigtede børn. Hav tålmodighed og brug PAS-rådgivningen, erfarne adoptanter og rådgivere fra Adoption & Samfund.
- Dit barn gør et kæmpestort stykke arbejde. Husk alle de små sejre og fremskridt.

Privatfoto: Anna Maria Poulsen er Adoption & Samfunds frivillige rådgiver, når adoptanter har spørgsmål om adoption om større børn.